

VIDEĽI STE WZ?

V OSTRAVE

Snímky Krasl (4)

— Ruský dramatik A. N. Ostrovskij patrí k autorom, ktorých dielo natrvalo zapustilo korene v repertoároch našich divadiel. Hry, ako *Búrka*, *Bankrot*, *Kade horí, tade hasne*, *Pozdná láska*, *Výnosné miesto* a *Les*, divadelníci i diváci dobre poznajú. K *Lesu* sa vrátili v Divadle Petra Bezruča. V hre sú — okrem iného — dve veľmi vďačné herecké úlohy. Jednou z nich je *Šťastlivec* (hrá ho Jiří Čeporan), druhou *Nešťastlivec* (v podaní Miroslava Čížka).

— William Shakespeare zostáva aj pre hudbu trvalým zdrojom inšpirácie. Sen noci svätajánskej v sedemnástom storočí dal podnet Henrymu Purcellovi k opere *Kráľovná víl*, v devätnástom storočí F. Mendelssohnovi-Bartholdymu k scénickej hudbe k tejto komédii. Súčasný anglický skladateľ Benjamin Britten rovnomennou operou vyjadril svet rozprávky, vrúchnu lúbosť i čistú komediálnu radosť z remeselníkov-ochotníkov. Bohuslava Jelínková spieva v ostravskej inscencii *Hermiu*, Jozef Ábel *Lysandra* a publikum má radosť, že môže vidieť nielen známy príbeh, ale aj to, ako Benjamin Britten hudbou vystihol to, čo Shakespeare vložil do múzickosti dramatickej poézie.

— Zora Rozsypalová patrí k tým popredným zjavom českého herectva, ktoré nepôsobia v strede divadelného diania, v Prahe, ale vytvárajú stred tam, kde sú. Bohatá charakterizačná schopnosť ju predurčuje k závažným úlohám nášho i svetového repertoáru. Ostravský režisér Radim Koval jej zveril úlohu *Ranevskej* v *Čechovovom Višňovom sade*, ktorý uviedlo Štátne divadlo v Ostrave. Stretli sa: veľký dramatik, ktorý prekročil svoj čas a priestor, a divadelníci, ktorí adresujú jeho slová nášmu času.

— Skutočne rozkošné listy píše deti pod dojemom silného divadelného zážitku. Spomínajú, opisujú, ale najmä pretvárajú. Sú básnikmi zážitku, ktorý vytvorili herci na javisku svojou umelou divadelnou skutočnosťou. Tak píše ostravské deti Divadlu Petra Bezruča o *Lichého Cinovom vojačikovi*, v ktorom Lenka Termerová hrá *Dceru kráľa Olafa*, Pavel Leicman *Tolleho*.

Film a divadlo,
Bratislava

5 - 1940

Výstřižková služba
Pražské informační služby
Praha 1, Letenská 2
Telefon 631-74

VÝSTŘIŽEK Z ČASOPISU

Práce, Ostrava

- 5. XII. 1969

Les-experimentální i diskusní tvůrčí čin bezručovců

VYTRATIL SE V NĚM RUSKÝ ČLOVĚK I TEN LES

Divadlo Petra Bezruče v Ostravě uvedlo jedno z největších děl světové klasické tvorby – ruské realistické drama A. N. Ostrovského „Les“ vlastně v rámci dvou velmi významných výročí: k 25. Měsíci československo-sovětského přátelství a k stému výročí zrodu hry. K inscenaci samotné je třeba již úvodem konstatovat, že režisér Fr. Čech realizoval „Les“ nekonvenčně.

Každý tvůrčí počín by měl mít ve svém žánru hranice, nebo jak říká v obecné platnosti (i když je to negativní role) jedna z postav hry „svou určitou normu“. U bezručovců je v režijním pojetí diskusní mez tvůrčí svobody na jedné straně a úcta ke klasikům, zachování dobového koloritu a atmosféry na straně druhé.

Měl jsem možnost sledovat během několika let výsledky režijní práce Fr. Čecha ve třech různých divadlech. Jeho pracovní metodu je maximální víra v herce, kterému ponechává tvůrčí svobodu, což zpravidla herci pokládají u režiséra za přednost. Fr. Čech není filosoficky režijní myslitel a k svému prospěchu ani lehkomyšlný hazardér. Svazuje představení herce téměř nepostřehnutelnými pouty, má svůj předobraz a svůj subjektivní přístup k slovesnému tvůrčímu dílu. Má sklon být jeho volným reprodukčním vykladačem, při čemž je v nebezpečí, že překročí ony nezbytné zákonitosti, které dílo s sebou nese.

„Les“ Fr. Čecha je v podání bezručovců představení se slušným reprodukčním výsledkem. Stojí a padá s herci, neboť Ostrovskij geniálně hněte své postavy a předkládá je hercům mistrně vycizelované, ale současně jako těžká sousta. Režisér nemá rovněž úkol právě nejlehčí, bohatá přediva lidských osudů skloubit v harmonický celek. Fr. Čech dal představení takový spád, rytmus a tempo, že na jevišti jednájí úspěchání lidé, žijící jakoby v dnešním přetechnickovaném světě, vytratil se z inscenace reminiscenční obrázek carského Ruska poloviny minulého století a pak ten tolik potřebný, autorem předepsaný exteriér skutečného lesa. Drama „Les“ má silné scény ve skutečném lese a ten je u bezručovců nahrazen stíněným neutrálním prostorem na předscéně. V široké paletě barev odstínů a oparů Ostrovského emociální mistrovství se pak nezbytně vytrácí poetičnost.

„Les“ se zpravidla hraje pro nabízející se herecký koncert vyvrzlých, špičkových herců divadla. Proto neúspěš-

nější bývá ve velkých kamenných divadlech, kde v hereckém obsazení převládají národní a zasloužilí umělci. U bezručovců pochopitelně tento předpoklad nemají a přesto je v inscenaci velký, zralý výkon i nadějně a slibující, i když dosud plně nevyzrálé herecké kresby. Ten překvapivě zralý je Nešťastlivec Jiřího Čeporana. Ve svém protihráči Štátlivci v podání mladého herce M. Čížka nemá rovnocenného partnera, i když na své možnosti se M. Čížek vyrovnává se svým náročným partem bez rušivějších kazů. Ostatních devět hereček a herců tvoří s průkazným uvolněním a jednotliví představitelé dávají svým postavám namnoze maximum svých hereckých možností. Až příliš jednostranný je však J. Vlasák v gymnastickém, zatímco V. Roštlapil si z role vysloužilého kavalerysty hereckým zjednodušením vytvořil rádooby komickou epizodu.

Těžiště této úvahy je však věnováno ladění inscenace a jejímu režijnímu výkladu. Neupírám Fr. Čechovi nárok na jeho tvůrčí svobodu při inscenování starého ruského klasického dramatu, ale budí mě také dovoleno vyjádřit na tento přístup i výklad svůj subjektivní názor. Raději bych viděl a recenzoval „Les“ poplatný době svého vzniku, který je inscenován s větší úctou ke klasiku, jakým zůstane i pro generace příští A. N. Ostrovskij. Proč? Protože tím více by se v inscenaci projevil Ostrovskij jako nemilosrdný glosátor a zároveň i kritik již tehdy zahánvajících a k zániku odsouzeného feudálního řádu carského Ruska.

VÁCLAV ŠKAPA

VÝSTŘÍŽEK Z ČASOPISU

Mladá fronta, Ostrava

13. XI. 1969

divadlo

A. N. Ostrovskij: LES

~~LES, klasické ruské drama, hraje Divadlo Petra Bezruče v Ostravě. K Raisa Pavlovně Gurmyžské, své tetě, přichází po letech Gennadij Nešťastlivec, kočovný herec. Statkářce Gurmyžské je nepříjemné setkání s chudým příbuzným. Činorodý a přímý Nešťastlivec s bohatou vnitřní historií a mravním fondem se dostane do konfliktu se světem moci, s Gurmyžskou, která už ztratila lidskou kontinuitu a úplnost.~~

Ústředním místem scény je jídelní stůl. Je obklíčen vitrinami s králíky, plotem, ikonami, peřinami. Polštáře se bělají, trám se bortí pod jejich symbolickou tíhou. Jevišťem výtvarníka Jana Duška je možné projít jako lesem nebo uvíznout v těch peřinách, jak se to ostatně všechno stane a stvrdí v metafoře o spojení stolu a lože a v metafoře o lese.

Režijní koncepce v poměru k výtvarnému řešení je úměrně prostá. Režisér neusiloval o velké kompoziční tahy. Jeho představení je mozaikou výrazných a vynikajících hereckých výkonů a je to zároveň dílo schopné dalšího dotvoření. Proto divákovi „sedí“, zdaleka nepřipomíná profesionální mašinérii, která odpuzuje chladnou dokonalostí. Proto má inscenace tolik citově a umělecky silných míst, že herci ještě museli hledat a bojovat o poslední metry, o formu a sdělnost. Jen v některých scénách donutil režisér František Cech herce k expresivnímu výrazu (jsou to většinou erotické scény), takže taktně vedená inscenace získala rytmicky určující body. Čechův LES se mi stal příkladem svobodné umělecké práce, kde každý herec, ať už dospěl k maximum či nikoliv, neztrácí nic z osobního kouzla. Nevím, jak to v Divadle Petra Bezruče dělají, ale je to fakt, který sem přitahuje určitý divácký, a to sympatický typ. V určitém slova smyslu hraje toto divadlo v ostravských poměrech roli umělecko-lidského katalyzátoru, neboť neustále připomíná, že herec na scéně je člověk, ne objekt vůle, že je spolupracovník a tvůrce, ne figurka na šachovnici.

Jiří Čeporan v Nešťastlivci vytvořil plnou, rytmickou a vzrušenou roli, uchvacující svou razantní jednoduchostí a jednostranností. Jiří Čeporan je zralý herec. Už umí nehrát, nekouzlit, nepředstavovat. Už umí herecky jednat a přímo nacházet střed svého talentu. Jeho Nešťastlivec je pravý herec, to je člověk, který je stále připraven otevřít své vnitřní bohatství a sloužit lidem, který svůj intenzivní duševní svět vrhá proti vnějškovému světu, aby zazářila krása, lidská síla a radost z existence.

Milan Sova jako kupec Vosmibratov je ruský mohutnější, ale i plytší a rozporuplnější. Jeho společenská vůle i kupecká přirozenost, zářivý úsměv tuhnoucí do

výhrůžky, vláčné nenapodobitelné gesto působí jedinečně. Vytvořil Vosmibratova nejen jako šejdře, ale i jako „širokou ruskou duši“, která chce přes svou prohnatost dodržet zákony cti a gentlemanství.

Stěpanka Ranošová jako Raisa Pavlovna uplatnila intenzivně charakterní, ve výrazu aristokratické umění, typický ironický stah úst, střídmost gest. Její opatrná, ale požívačná statkářka, která jde bezohledně za svým požitkem, je krásnou, živou rolí.

Aksjušu hrála Drahomíra Hofmanová. Byla výrazná, jemná, hrdá, dívčí, s tajemnou charakterovou krásou. Dokonalá role, uměřený výraz, skromnost prostředků, jistota, působivost.

Balanova, nedostudovaného gymnasistu, představoval Jan Vlasák. Byl to chtivý, služebný, drzý, požívačný mladík. S chlapeckou jistotou vyjádřil stavy chamtivosti, žoviální pokory i útočné bodrosti. Jan Vlasák je interesantní jevištní typ. Do své první role si přinesl dávku talentu.

Jindřich Dvořák jako lokaj Karp byl příkladem odpovědně zahrané epizodní role. Tenorovým ténbrem, mazlivě uhlazeným, s „ruskou“ modulací významových částí věty, vykreslil charakter sluhy, který ve službě zmoudřel, ale neztratil pozorné lidství.

Miloslav Čížek sehrál svého Arkadije Štastlivce jako mladistvého, rozváděného tuláka, který umí užívat i využívat. Nenašel ovšem ještě přesvědčivou polohu pro svá drsná rošťáctví, postavě chybí tmel, vůle po charakteru. Přesto živočišnost J. Čížka i jeho odvážné pohybové výkony měly přesvědčivost a divácky dobře odeznívaly.

Ivan Misař vytvořil kupcova syna Petra jednoduše, vlastně jej vesnický otesal, ne přesvědčivě, ale do plně znějící role musel teprve uzrát. Radvana Havelková potřebuje jak více brutální chtivosti, tak i výraznější pokoru. I to je otázka času, podstaty postavy je herecky dobrá. Jan Filip a Václav Roštlapil sice své figurky rozmarně načrtli, ale naplnili je osobním kouzlem, šarmem a hravým vtípem. Václav Roštlapil byl Janu Filipovi rovnocenným partnerem, jeho charakterotvorná robustnost byla příjemným překvapením.

LES A. N. Ostrovského je na jevišti Divadla Petra Bezruče sympatickou událostí. Představení ukázalo, že divadlu dorostly herecké charaktery, že diváci přijímají pružně inscenovanou klasiku s chutí. Mezi filosofujícími dramaty současnosti je LES důrazným sdělením o tom, že člověk se musel v dějinách a na svém místě vždy vyrovnávat nejen s problémem moci a majetku, ale i s vlastní univerzální a sebe sama přesahující touhou po úplném přimknutí, po úplné lásce, po úplné oběti a vzdoru.

ZDENĚK KRČMÁŘ

PRAŽSKÁ INFORMACNÍ SLUŽBA
VÝSTŘÍŽKOVÁ SLUŽBA
Praha 2 - Vyšehrad, K rotundě 8/82 - tel. 544-778

VÝSTŘÍŽEK Z ČASOPISU

Svobodné slovo, Brno

27. XI. 1969

Přemíra premiér neprospívá

M *ČA*
OSTRAVSKÝM BEZRUČOVČŮM není možno upírat zdravotní tížďnost. Přinesla jim už nejednou nejeden a nemalý úspěch. Připravít však tři premiéry v období jednoho měsíce by bylo hodně i na soubor početnější a pracující v příznivějších podmínkách. Nemáme zde na mysli ani tak dvě hry, určené dopoledním i odpoledním školním představením, Václava Čtvrťka jak se stal Rumcajs lóupežníkem a Sáši Lichého Cínového vojáká, ale daleko spíše Ostrovského Les.

Hra, která byla v Ostravě hrána už na počátku padesátých let, promlouvá dostatečně výmluvně i k našemu divákovi této doby. Ale zdá se, že si s ní, snad pro rychlost nastudování, nevěděla dost dobře rady režie. Pomineme-li vnější vliv přerušení představení hned v jeho úvodu pro poruchu světla, pak nedostatkem režie bylo hlavně nevytvoření dostatečného protipólu k herecky plnokrevnému Nešťastlivci Jiřího Čeporana. Role Štast-

livce po tom přímo volá. Režii na vrub nutno připsat i celkem nevhodně převzatý postup při řešení závěru představení, ono známé strnutí postav z Gogolova Revizora. A tak ani myšlenkově působivý, hlasově výrazně odstíněný a dramaticky vystupňovaný Čeporanův závěrečný monolog, velká obžaloba společnosti, nestačil představení zachránit. Jestliže hra charakterizuje lidi jako les, tvrdý, nepřístupný, temný, i bez onoho jediného paprsku světla v tmách, pak této základní myšlenky podřídil výtvarník Jan Dušek zďafile svůj scénický projev.

-ars-